

Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (ühexas koda)

30. november 2016*

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika — Piiravad meetmed seoses Ukrainat kahjustava või ohustava tegevusega — Rahaliste vahendite külmutamine — Piirangud liikmesriikide territooriumile lubamisel — Füüsiline isik, kes aktiivselt toetab või viib ellu Ukrainat kahjustavat või ohustavat tegevust — Füüsiline isik, kes saab kasu Krimmi annekteerimise eest vastutavate Venemaa otsustusõiguslike isikute tegevusest — Kaitseõigused — Põhjendamiskohustus — Ilmsed hindamisvead — Omandiõigus — Ettevõtlusvabadus — Õigus eraelu austamisele — Proportsionaalsus

Kohtuasjas T-720/14,

Arkady Romanovich Rotenberg, elukoht Peterburi (Venemaa), esindajad: D. Pannick, QC, M. Lester, *barrister*, ja M. O’Kane, *solicitor*, ning hiljem M. Pannick, M. Lester, S. Hey, H. Brunskill, *solicitors*, ja Z. Al-Rikabi, *barrister*, ning lõpuks M. Pannick, M. Lester ja Z. Al-Rikabi,

hageja,

versus

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: J.-P. Hix ja B. Driessen,

kostja,

mille ese on ELTL artikli 263 alusel esitatud nõue tühistada osaliselt esiteks nõukogu 17. märtsi 2014. aasta otsus 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2014, L 78, lk 16), mida on muudetud nõukogu 30. juuli 2014. aasta otsusega 2014/508/ÜVJP (ELT 2014, L 226, lk 23), nõukogu 13. märtsi 2015. aasta otsusega (ÜVJP) 2015/432 (ELT 2015, L 70, lk 47), nõukogu 14. septembri 2015. aasta otsusega (ÜVJP) 2015/1524 (ELT 2015, L 239, lk 157) ja nõukogu 10. märtsi 2016. aasta otsusega (ÜVJP) 2016/359 (ELT 2016, L 67, lk 37), ning teiseks nõukogu 17. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2014, L 78, lk 6), mida on rakendatud nõukogu 30. juuli 2014. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 826/2014 (ELT 2014, L 226, lk 16), nõukogu 13. märtsi 2015. aasta rakendusmäärusega (EL) 2015/427 (ELT 2015, L 70, lk 1), nõukogu 14. septembri 2015. aasta rakendusmäärusega (EL) 2015/1514 (ELT 2015, L 239, lk 30) ja nõukogu 10. märtsi 2016. aasta rakendusmäärusega (EL) 2016/353 (ELT 2016, L 67, lk 1), hagejat puudutavas osas,

ÜLDKOHUS (ühexas koda),

koosseisus: president G. Berardis (ettekandja), kohtunikud V. Tomljenović ja D. Spielmann,

kohtusekretär: ametnik S. Spyropoulos,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

arvestades menetluse kirjalikku osa ja 29. juuni 2016. aasta kohtuistungil esitatut,
on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

- 1 Euroopa Liidu Nõukogu võttis ELL artikli 29 alusel 17. märtsil 2014 vastu otsuse 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2014, L 78, lk 16).
- 2 Samal kuupäeval võttis nõukogu ELTL artikli 215 lõike 2 alusel vastu määruse (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2014, L 78, lk 6).
- 3 Seejärel võttis nõukogu 25. juulil 2014 vastu otsuse 2014/499/ÜVJP, millega muudetakse otsust 2014/145 (ELT 2014, L 221, lk 15), ja määruse (EL) nr 811/2014, millega muudetakse määrust nr 269/2014 (ELT 2014, L 221, lk 11), et muu hulgas muuta kriteeriume, mille kohaselt võib füüsiliste või juriidiliste isikute, üksuste või asutuste suhtes võtta piiravaid meetmeid.
- 4 Otsusega 2014/499 muudetud redaktsioonis otsuse 2014/145 (edaspidi „muudetud otsus 2014/145“) artikli 2 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Külmutatakse kõik rahalised vahendid ja majandusressursid, mis kuuluvad järgmistele isikutele või on nende omandis, valduses või kontrolli all:

- a) füüsilised isikud, kes on vastutavad sellise tegevuse või poliitika aktiivse toetamise või elluviimise eest, mis kahjustab või ohustab Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust, või stabiilsust või julgeolekut Ukrainas, või millega takistatakse rahvusvaheliste organisatsioonide Ukrainas tehtavat tööd, ning nendega seotud füüsilised või juriidilised isikud, üksused või asutused;
- b) juriidilised isikud, üksused või asutused, kes toetavad materiaalselt või rahaliselt tegevust, mis kahjustab või ohustab Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust;
- c) Krimmis ja Sevastopolis asuvad juriidilised isikud, üksused ja asutused, mille omandiõigus on läinud üle Ukraina õiguse vastaselt, ning juriidilised isikud, üksused või asutused, kes on sellisest üleminekust kasu saanud, või
- d) füüsilised või juriidilised isikud, üksused või asutused, kes annavad aktiivselt materiaalselt või rahalist toetust Krimmi annekteerimise või Ida-Ukraina destabiliseerimise eest vastutavatele Venemaa otsustusõiguslikele isikutele või saavad nende tegevusest kasu,

ning kes on loetletud lisas.

2. Rahalisi vahendeid ega majandusressursse ei anta otse ega kaudselt lisas loetletud füüsiliste või juriidiliste isikute, üksuste või asutuste käsutusse ega nende toetamiseks.“

- 5 Sama artikli järgmistes lõigetes on määratud kindlaks rahaliste vahendite külmutamise tingimused.

- 6 Muudetud otsuse 2014/145 artikli 1 lõike 1 punktid a ja b keelavad liikmesriikide territooriumile sisenemise ja selle läbimise füüsilistel isikutel, kes vastavad kriteeriumidele, mis on sisuliselt samasugused kui otsuse artikli 2 lõike 1 punktides a ja d sätestatud kriteeriumid.
- 7 Määrusega nr 811/2014 muudetud redaktsioonis määrus nr 269/2014 (edaspidi „muudetud määrus nr 269/2014“) näeb ette rahaliste vahendite külmutamise meetmete võtmise ja määrab kindlaks rahaliste vahendite külmutamise tingimused sõnastuses, mis on sisuliselt identne muudetud otsuse 2014/145 sõnastusega. Nimelt kordavad määruse artikli 3 lõike 1 punktid a–d sisuliselt otsuse artikli 2 lõike 1 punkte a–d.
- 8 Võttes arvesse olukorra tõsidust Ukrainas, võttis nõukogu 30. juulil 2014 vastu otsuse 2014/508/ÜVJP, millega muudetakse otsust 2014/145 (ELT 2014, L 226, lk 23), ja rakendusmääruse (EL) nr 826/2014, millega rakendatakse määrust nr 269/2014 (ELT 2014, L 226, lk 16) (edaspidi „2014. aasta juulikuu aktid“).
- 9 Nende kahe aktiga lisati hageja Arkady Romanovich Rotenbergi nimi loeteludesse, mis on lisatud muudetud otsusele 2014/145 ja muudetud määruse nr 269/2014 I lisasse (edaspidi „kõnealused loetelud“) järgmise põhjendusega (edaspidi „esimene põhjendus“):

„Arkady Rotenberg on president Putini kauaaegne tuttav ja endine sparringupartner džuudos.

Ta on president Putini ametiajal suurendanud oma vara. Venemaa otsustetegijad on teda soosinud oluliste lepingute sõlmimisel Venemaa riigiga või riigi omandis olevate ettevõtetega. Näiteks anti tema ettevõtetele mitu väga kasulikku lepingut Sotši olümpiamängude ettevalmistamiseks.

Ta on Giprotransmosti peamine aktsionär; Venemaa riigiettevõtte on andnud Giprotransmostile riigihankelepingu teostatavusuuringu läbiviimiseks seoses silla ehitamisega Venemaalt ebaseaduslikult annekteeritud Krimmi Autonoomsesse Vabariiki, sealäbi tugevdades Krimmi integreerimist Venemaa Föderatsiooni, mis omakorda kahjustab veelgi Ukraina territoriaalset terviklikkust.“

- 10 Nõukogu avaldas 31. juuli 2014. aasta *Euroopa Liidu Teatajas* teatise isikutele ja üksustele, kelle suhtes kohaldatakse 2014. aasta juulikuu akte.
- 11 Teatistes oli muu hulgas märgitud, et asjaomased isikud ja üksused võivad esitada nõukogule koos täiendavate dokumentidega taotluse, et otsus nende kandmise kohta 2014. aasta juulikuu aktidele lisatud loeteludesse uuesti läbi vaadataks.
- 12 Hageja esitas 4. ja 17. septembri ning 2. oktoobri 2014. aasta kirjadega nõukogule taotluse tutvuda teabe ja dokumentidega, mis õigustavad tema nime kandmist kõnealustesse loeteludesse, ja taotluse vaadata loetellu kandmine uuesti läbi (edaspidi „uuesti läbivaatamise taotlus“).
- 13 Nõukogu vastas käesoleva otsuse punktis 12 mainitud hageja taotlustele 16. oktoobri 2014. aasta kirjaga. Muu hulgas märkis ta, et uuesti läbivaatamise taotlus on menetluses ning hageja võib tutvuda teatud dokumentidega, mis olid kirjale lisatud.
- 14 Nõukogu jättis 19. detsembri 2014. aasta kirjaga uuesti läbivaatamise taotluse rahuldamata, andis hagejale loa tutvuda muude dokumentidega ja teavitas hagejat uuest põhjenduste eelnõust, mille ta kavatses vastu võtta hageja suhtes piiravate meetmete säilitamiseks, ning andis hagejale märkuste esitamiseks tähtaja. Põhjenduste eelnõu oli sõnastatud järgmiselt:

„Arkady Rotenberg on president Putini kauaaegne tuttav ja endine sparringupartner džuudos.

Ta on president Putini ametiajal suurendanud oma vara. Tema majanduslik edu tuleneb oluliste otsustajate mõjuvõimust, kes teda soosivad, eelkõige riigihankelepingute sõlmimisel.

Ta on saanud kasu oma lähedastest isiklikest suhetest Venemaa otsustajatega, kuna Vene riik või riigile kuuluvad ettevõtjad on talle andnud olulisi lepinguid. Nimelt anti tema ettevõtetele mitu väga kasumlikku lepingut Sotši olümpiamängude ettevalmistamiseks.

Ta on tegelik tulusaaja äriühingust Volgomost, mis omakorda kontrollib äriühingu „MIK“ kaudu äriühingut Giprotransmost. Venemaa riigiettevõtte on andnud Giprotransmostile riigihankelepingu teostatavusuuringu läbiviimiseks seoses silla ehitamisega Venemaalt ebaseaduslikult annekteeritud Krimmi Autonoomsesse Vabariiki, seeläbi tugevdades Krimmi integreerimist Venemaa Föderatsiooni, mis omakorda kahjustab veelgi Ukraina territoriaalset terviklikkust.

Ta on kirjastuse Prosvetscheniye juhatuse esimees, kõnealune kirjastus rakendas eelkõige projekti „Venemaa lastele: aadress – Krimm“, mis kujutas endast suhtekorralduskampaaniat eesmärgiga veenda Krimmi lapsi selles, et nad on nüüd Venemaa kodanikud, kes elavad Venemaal ning seega toetavad Venemaa valitsuse poliitikat integreerida Krimm Venemaaga.“

- 15 Hageja esitas 14. jaanuari 2015. aasta kirjaga nõukogule märkused selle põhjenduste eelnõu kohta.
- 16 Nõukogu teatas 13. veebruari 2015. aasta kirjaga hagejale oma kavatsusest pikendada muudetud otsuse 2014/145 ja muudetud määruse nr 269/2014 kohaldamist ning jätta hageja nimi kõnealustesse loeteludesse uute muudetud põhjenduste alusel, mis toimus pärast hageja märkuste esitamist. Nõukogu lisas oma kirjale ka täiendavad avalikud dokumendid ning palus hagejal esitada hiljemalt 26. veebruariks 2015 oma märkused uute põhjenduste kohta.
- 17 Võttes 13. märtsil 2015 vastu otsuse (ÜVJP) 2015/432, millega muudetakse otsust 2014/145 (ELT 2015, L 70, lk 47), ja rakendusmääruse (EL) 2015/427, millega rakendatakse määrust nr 269/2014 (ELT 2015, L 70, lk 1) (edaspidi „2015. aasta märtsikuu aktid“), pikendas nõukogu kuni 15. septembrini 2015 piiravate meetmete kohaldamist, mis nähti ette 2014. aasta juulikuu aktidega, ja muutis kõnealuseid loetelusid.
- 18 Nende muudatuste järel on hageja nimi kantud kõnealustesse loeteludesse koos järgmise põhjendusega (edaspidi „teine põhjendus“):

„Arkady Rotenberg on president Putini kauaaegne tuttav ja endine sparringupartner džuudos.

Ta on president Putini ametiajal suurendanud oma vara. Tema majanduslik edu tuleneb oluliste otsustajate mõjuvõimust, kes teda soosivad, eelkõige riigihankelepingute sõlmimisel.

Ta on saanud kasu oma lähedastest isiklikest suhetest Venemaa otsustajatega, kuna Vene riik või riigile kuuluvad ettevõtjad on talle andnud olulisi lepinguid. Nimelt anti tema ettevõtetele mitu väga kasumlikku lepingut Sotši olümpiamängude ettevalmistamiseks.

Ta on ka ettevõtte Stroygazmontazh omanik, millele anti riigihankelepingu silla ehitamiseks Venemaalt ebaseaduslikult annekteeritud Krimmi Autonoomsesse Vabariiki, seeläbi tugevdades Krimmi integreerimist Venemaa Föderatsiooni, mis omakorda kahjustab veelgi Ukraina territoriaalset terviklikkust.

Ta on kirjastuse Prosvetscheniye juhatuse esimees, kõnealune kirjastus rakendas eelkõige projekti „Venemaa lastele: aadress – Krimm“, mis kujutas endast suhtekorralduskampaaniat eesmärgiga veenda Krimmi lapsi selles, et nad on nüüd Venemaa kodanikud, kes elavad Venemaal ning seega toetavad Venemaa valitsuse poliitikat integreerida Krimm Venemaaga.“

- 19 Nõukogu avaldas 14. märtsil 2015 *Euroopa Liidu Teatajas* teatise isikutele ja üksustele, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, mis on sätestatud otsuses 2014/145, mida on muudetud otsusega 2015/432, ja määruses nr 269/2014, mida rakendatakse rakendusmäärusega 2015/427 (ELT 2015, C 88, lk 3). Selle teatise sisu langes üldjoontes kokku käesoleva otsuse punktides 10 ja 11 mainitud teatise sisuga.
- 20 Samal kuupäeval avaldas nõukogu teise teatise andmesubjektidele, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, mis on sätestatud määruses nr 269/2014, mida rakendatakse rakendusmäärusega 2015/427 (ELT 2015, C 88, lk 4), milles ta teavitas andmesubjekte nende isikuandmete töötlemise korrast ja eesmärgist ning võimalusest pöörduda Euroopa andmekaitseinspektori poole kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 2001, L 8, lk 1; ELT eriväljaanne 13/26, lk 102).
- 21 2015. aasta märtsikuu aktid tehti käesolevas asjas hagejat esindavatele advokaatidele teatavaks nõukogu 16. märtsi 2015. aasta kirjaga.
- 22 Võttes 14. septembril 2015 vastu otsuse (ÜVJP) 2015/1524, millega muudetakse otsust 2014/145 (ELT 2015, L 239, lk 157), ja rakendusmääruse (EL) 2015/1514, millega rakendatakse määrust nr 269/2014 (ELT 2015, L 239, lk 30) (edaspidi „2015. aasta septembrikuu aktid“), pikendas nõukogu piiravate meetmete kohaldamist kuni 15. märtsini 2016, ilma et ta oleks muutnud hageja kohta käivaid põhjendusi.
- 23 2015. aasta septembrikuu aktid tehti käesolevas asjas hagejat esindavatele advokaatidele teatavaks nõukogu 15. septembri 2015. aasta kirjaga.
- 24 Samal kuupäeval avaldas nõukogu *Euroopa Liidu Teatajas* kaks teatist, mis olid sisuliselt identsed käesoleva otsuse punktides 19 ja 20 mainitud teatistega.
- 25 Võttes 10. märtsil 2016 vastu otsuse (ÜVJP) 2016/359, millega muudetakse otsust 2014/145 (ELT 2016, L 67, lk 37), ja rakendusmääruse (EL) 2016/353, millega rakendatakse määrust nr 269/2014 (ELT 2016, L 67, lk 1) (edaspidi „2016. aasta märtsikuu aktid“), pikendas nõukogu piiravate meetmete kohaldamist kuni 15. septembrini 2016, ilma et ta oleks muutnud hageja kohta käivaid põhjendusi.
- 26 2016. aasta märtsikuu aktid tehti käesolevas asjas hagejat esindavatele advokaatidele teatavaks nõukogu 14. märtsi 2016. aasta kirjaga.
- 27 Nõukogu avaldas 12. märtsil 2016 *Euroopa Liidu Teatajas* kaks teatist, mis olid sisuliselt identsed käesoleva otsuse punktides 19 ja 20 mainitud teatistega.

Menetlus ja poolte nõuded

- 28 Hageja esitas hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 10. oktoobril 2014 ja milles ta palus tühistada 2014. aasta juulikuu aktid teda puudutavas osas. Hagi registreeriti numbri T-720/14 all.
- 29 Kostja vastuses, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 19. detsembril 2014, leidis nõukogu, et käesolev hagi on poolelioleva kohtuasja tõttu vastuvõetamatu, sest see on igas suhtes identne teise haviga, mis on registreeritud numbri T-717/14 all ja mille hageja esitas samal päeval kui käesoleva hagi.
- 30 Menetluse kirjalik osa lõpetati 14. aprillil 2015.
- 31 Üldkohtu kantseleisse 26. mail 2015 saabunud muutmisavalduses palus hageja luba hagiavaldust muuta, et nõuda ka 2015. aasta märtsikuu aktide tühistamist teda puudutavas osas.

- 32 Nõukogu esitas muutmisavalduse kohta oma seisukohad menetluskohas, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 2. juulil 2015. Nõukogu väitis, et muutmisavaldus on osaliselt vastuvõetamatu, kuna teatud väiteid ja argumente 2014. aasta juulikuu aktide peale esitatud hagiavalduses ei saa üle kanda nõudele tühistada 2015. aasta märtsiku aktid.
- 33 Üldkohtu kantseleisse 2. novembril 2015 saabunud muutmisavalduses palus hageja luba hagiavaldust muuta, et nõuda ka 2015. aasta septembrikuu aktide tühistamist teda puudutavas osas.
- 34 Nõukogu esitas selle muutmisavalduse kohta oma seisukohad menetluskohas, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 11. detsembril 2015. Sisuliselt esitas nõukogu samasuguse vastuvõetamatuse väite, nagu on kirjeldatud käesoleva otsuse punktis 32.
- 35 Üldkohtu kantseleisse 24. märtsil 2016 saabunud muutmisavalduses palus hageja luba hagiavaldust muuta, et nõuda ka 2016. aasta märtsikuu aktide tühistamist teda puudutavas osas.
- 36 Nõukogu esitas selle muutmisavalduse kohta oma seisukohad menetluskohas, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 11. mail 2016.
- 37 Ettekandja-kohtuniku ettepanekul otsustas Üldkohus (üheksas koda) avada menetluse suulise osa ning esitas kodukorra artikli 89 lõikes 3 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames nõukogule kirjalikult vastamiseks ühe küsimuse ja palus tal esitada ühe dokumendi.
- 38 Nõukogu täitis need meetmed ettenähtud tähtaja jooksul.
- 39 Poolte kohtukõned ja nende vastused Üldkohtu suulistele küsimustele kuulati ära 29. juuni 2016. aasta kohtuistungil.
- 40 Üldkohtu küsimusele vastates loobus nõukogu poolleioleval kohtuasjal põhinevast vastuvõetamatuse väitest, võttes arvesse eelkõige seda, et Üldkohtu üheksanda koja presidendi 14. novembri 2014. aasta määrusega kustutati kohtuasi T-717/14 registrist pärast hageja loobumist hagiast, ning kohtupraktikat, millele hageja tugines (vt kohtuotsus, 9.6.2011, Comitato „Venezia vuole vivere“ jt vs. komisjon, C-71/09 P, C-73/09 P ja C-76/09 P, EU:C:2011:368, punktid 31 ja 32 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 41 Hageja palub Üldkohtul:
- tühistada 2014. aasta juulikuu aktid teda puudutavas osas;
 - tühistada 2015. aasta märtsiku, 2015. aasta septembrikuu ja 2016. aasta märtsiku aktid (edaspidi „teised vaidlustatud aktid“) teda puudutavas osas;
 - mõista kohtukulud välja nõukogult.
- 42 Nõukogu palub Üldkohtul:
- jätta hagi rahuldamata;
 - jätta hagi muutmise avaldused rahuldamata;
 - mõista kohtukulud välja hagejalt;
 - teise võimalusena jätta tühistamise korral otsuse 2016/359 tagajärjed ELTL artikli 264 alusel kehtima kuni rakendusmääruse 2016/353 tühistamise jõustumiseni.

Õiguslik käsitlus

- 43 Hageja esitab hagi põhjendamiseks viis väidet, mis puudutavad esiteks põhjendamiskohustuse rikkumist, teiseks ilmseid hindamisvigu, kolmandaks isikuandmete kaitse põhimõtte rikkumist, neljandaks kaitseõiguste ja tõhusa kohtuliku kaitse õiguse rikkumist ning viiendaks tema põhiõiguste, sealhulgas omandiõiguse, eraelu puutumatuse ja ettevõtlusvabaduse rikkumist, mis ei olnud õigustatud ega proportsionaalne.
- 44 Kõigepealt on vaja käsitleda nõuet tühistada 2014. aasta juulikuu aktid ning seejärel hageja ülejäänud nõudeid.

Nõue tühistada 2014. aasta juulikuu aktid

Esimene väide, et rikutud on põhjendamiskohustust

- 45 Hageja väidab, et põhjendused tema nime kandmiseks 2014. aasta juulikuu aktidele lisatud loeteludesse on ebamäärased ega sisalda üksikasju. Nii ei ole tal võimalik mõista, millist kriteeriumi kohaldati tema nime nendesse loeteludesse kandmise otsustamisel. Eeskätt ei ole nõukogu põhjendanud, kas hagejat peeti Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevuse või poliitika aktiivse toetamise või elluviimise eest vastutavaks isikuks või sellesse kategooriasse kuuluvate isikutega seotud isikuks või isikuks, kes annab aktiivselt materiaalselt või rahalist toetust Krimmi annekteerimise või Ukraina destabiliseerimise eest vastutavatele Venemaa otsustusõiguslikele isikutele või saab nende tegevusest kasu. Nõukogu ei ole ka osutanud, milliste otsustusõiguslike isikutega on tegemist, ega ka seda, kuidas nad hagejat soosisid.
- 46 Nõukogu ei nõustu hageja argumentidega.
- 47 Olgu meenutatud, et õigusi kahjustava akti põhjendamise kohustuse – nagu see on ette nähtud EÜ artikli 296 teises lõigus – eesmärk on esiteks anda puudutatud isikule piisavalt teavet, et tal oleks võimalik kindlaks teha, kas akt on põhjendatud või on selles tehtud viga, mis võimaldab Euroopa Liidu kohtus selle kehtivust vaidlustada, ning teiseks võimaldada kohtul kontrollida selle akti seaduslikkust. Selliselt sätestatud põhjendamiskohustus kujutab endast liidu õiguse olulist põhimõtet, millest võib erandeid teha ainult ülekaalukatel põhjustel. Järelikult tuleb üldjuhul põhjendused puudutatud isikule teatavaks teha tema huve kahjustava aktiga samal ajal, kusjuures põhjenduste puudumist ei saa õiguspäraseks muuta asjaolu, et puudutatud isik saab akti põhjendustest teada liidu kohtus toimivas menetluses (vt kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 85 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 Niisiis, kui mõningate asjaolude teatavakstegemine ei ole liidu või selle liikmesriikide julgeolekut või nende rahvusvaheliste suhete korraldamist puudutavate ülekaalukate põhjustega vastuolus, on nõukogu kohustatud nendele isikutele või üksustele, kelle suhtes on võetud piiravaid meetmeid, tegema teatavaks spetsiifilised ja konkreetset põhjused, miks need meetmed tuleb võtta. Ta peab mainima neid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, millest sõltub meetme õiguslik põhjendus, ning kaalutlusi, mille tõttu ta selle meetme on võtnud (vt kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 49 Lisaks peavad põhjendused olema kohandatud asjaomase akti laadile ja selle vastuvõtmise kontekstile. Põhjendamise nõude hindamisel tuleb arvesse võtta juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, põhjenduste olemust ning huvi, mis võib olla akti adressaatidel või teistel isikutel, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab, selgituste saamiseks. Ei ole nõutud, et põhjendustes oleks täpsustatud kõiki asjakohaseid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, kuna põhjenduste piisavust tuleb hinnata mitte ainult selle sõnastust, vaid ka konteksti ja kõiki asjaomast valdkonda reguleerivaid õigusnorme silmas pidades. Õigusi

kahjustav akt on piisavalt põhjendatud, kui see on tehtud puudutatud isikule teada olevas kontekstis, mis võimaldab tal tema suhtes võetud meetme ulatust mõista (vt kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 87 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 50 Antud juhul on hageja kohta 2014. aasta juulikuu aktides esitatud põhjendused need, mis on ära toodud käesoleva otsuse punktis 9.
- 51 Olgu märgitud, et kuigi esimeses põhjenduses ei ole sõnaselgelt täpsustatud, millistest kohaldatavatest kriteeriumidest nõukogu lähtus, kui ta kandis hageja nime kõnealustesse loeteludesse, on sellest põhjendusest siiski piisava selgusega näha, et nõukogu kasutas järgmisi kriteeriume:
- „füüsilised isikud, kes on vastutavad sellise tegevuse või poliitika aktiivse toetamise või elluviimise eest, mis kahjustab või ohustab Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust, või stabiilsust või julgeolekut Ukrainas, või millega takistatakse rahvusvaheliste organisatsioonide Ukrainas tehtavat tööd, ning nendega seotud füüsilised või juriidilised isikud, üksused või asutused“ (kriteerium, mis on ette nähtud muudetud otsuse 2014/145 artikli 2 lõike 1 punktis a, muudetud määruse nr 269/2014 artikli 3 lõike 1 punktis a ja sisuliselt ka muudetud otsuse 2014/145 artikli 1 lõike 1 punktis a, edaspidi „esimene asjakohane kriteerium“);
 - „füüsilised või juriidilised isikud, üksused või asutused, kes annavad aktiivselt materiaalselt või rahalist toetust Krimmi annekteerimise või Ida-Ukraina destabiliseerimise eest vastutavatele Venemaa otsustusõiguslikele isikutele või saavad nende tegevusest kasu“ (kriteerium, mis on ette nähtud muudetud otsuse 2014/145 artikli 2 lõike 1 punktis d, muudetud määruse nr 269/2014 artikli 3 lõike 1 punktis d ja sisuliselt ka muudetud otsuse 2014/145 artikli 1 lõike 1 punktis b, edaspidi „teine asjakohane kriteerium“);
- 52 Esimese asjakohase kriteeriumi kohta märgib nõukogu õigesti, et esimese põhjenduse kolmas lõik kujutab endast selle kriteeriumi kohaldamist, kuna see viitab hageja väidetavale rollile äriühingus Giprotransmost, mis sai riigihankelepingu teostatavusuuringu läbiviimiseks seoses silla ehitamisega Venemaalt Krimmi, ning ta täpsustab, et silla ehitamine tugevdab Krimmi integreerimist Venemaa Föderatsiooni.
- 53 Niisiis võimaldab esimese põhjenduse see osa mõista, et üks põhjusi hageja nime kandmiseks kõnealustesse loeteludesse on see, et hageja kui väidetavalt peamine aktsionär äriühingus Giprotransmost kuulus isikute hulka, kes aktiivselt toetavad tegevust või poliitikat, mis kahjustab või ohustab Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust.
- 54 Nõukogu eeskujul tuleb lisada, et esimese põhjenduse kolmandas lõigus on toodud hageja nime loeteludesse kandmise täpsed ja konkreetsed põhjused, kuna selles on mainitud konkreetset äriühingut ja viidatud konkreetsele riigihankelepingule seoses projektiga, mille kohta on leitud, et see aitab tugevdada Krimmi integreerimist Venemaa Föderatsiooni, mis omakorda kahjustab veelgi Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust.
- 55 Teise asjakohase kriteeriumi kohta nähtub esimese põhjenduse kahest esimesest lõigust, et nõukogu hinnangul on hageja saanud kasu isiklikest suhetest president Putiniga, kuna viimase presidendiks oleku ajal on Vene riik või riigile kuuluvad ettevõtted talle andnud olulisi lepinguid eelkõige seoses Sotši (Venemaa) olümpiamängude ettevalmistamisega.
- 56 Kuigi esimese põhjenduse selles osas ei mainita asjassepuutuvaid otsustajaid nimeliselt ja olümpiamängudega seotud lepingud on toodud vaid näitena, võimaldab president Putini mainimine ja eeltoodud näide järeldada, et nõukogu on esitanud piisavalt täpsustusi.

- 57 Kuna esimese põhjenduse sõnastus võimaldab hagejal mõista tema nime kõnealustesse loeteludesse kandmise põhjusi ning Üldkohtul selle põhjenduse paikapidavust kontrollida, siis tuleb järeldada, et nõukogu on ELTL artiklis 296 ette nähtud kohustuse täitnud.
- 58 Selle põhjenduse paikapidavust ei tule hinnata mitte esimese, vaid teise väite raames. Seoses sellega tuleb meelde tuletada, et põhjendamiskohustus on oluline vorminõue, mida tuleb eristada põhjenduste paikapidavusest, mis on vaidlusaluse akti sisulise õiguspärasuse küsimus. Akti põhjendamine seisneb nimelt nende põhjenduste formaalses väljendamises, millel see akt põhineb. Kui neis põhjendustes on tehtud viga, siis mõjutab see akti sisulist õiguspärasust, mitte aga otsuse põhjendamist, mis võib olla piisav ka vääraid põhjendusi esitades (vt kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 96 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 59 Järelikult tuleb esimene väide 2014. aasta juulikuu akte puudutavas osas tagasi lükata.

Teine väide, et tehti ilmseid hindamisvigu

- 60 Hageja väidab, et nõukogu tegi ilmseid hindamisvigu, kui ta leidis, et esimese ja teise asjakohase kriteeriumi kohaselt hageja nime kõnealustesse loeteludesse kandmine rajaneb piisaval faktilisel alusel. Seoses sellega tuletab hageja meelde, et tõendamiskoormis on nõukogul, kes ei või tugineda oletustele.
- 61 Esimese asjakohase kriteeriumiga seoses väidab hageja, et nõukogu ei tuvastanud enne 2014. aasta juulikuu aktide vastuvõtmist, et hageja oleks Giprotransmosti aktsionär või koguni enamusaktsionär. Järelikult ei ole see kriteerium hageja suhtes kohaldatav.
- 62 Teise asjakohase kriteeriumiga seoses väidab hageja, et ei ole tõendatud, et ta oleks seotud Krimmi ja Sevastopoli annekteerimise eest vastutavate Venemaa otsustusõiguslike isikutega, kelle endi suhtes pealegi ei kohaldata kõnealuseid piiravaid meetmeid. Nõukogu viited hageja suhetele president Putiniga, tema varandusele ning riigihankelepingutele, mida ta sai, ei ole asjakohased, sest ei ole tuvastatud, et need asjaolud oleksid seotud sündmustega, mis tingisid piiravate meetmete võtmise.
- 63 Eeskätt toonitab hageja, et lepingud, millele on 2014. aasta juulikuu aktides viidatud, sealhulgas Sotši (Venemaa) olümpiamängude ettevalmistamisega seotud lepingud, on sõlmitud hulk aastaid enne nende sündmuste toimumist, mistõttu oli lepingu saanud ettevõtjatel ja nende aktsionäridel võimatu ette näha, et nende lepingute sõlmimise tõttu võidakse neile kohaldada piiravaid meetmeid, et reageerida olukorrale, millel ei ole nimetatud lepingutega mitte mingisugust seost. Selline tulemus oleks vastuolus eelkõigus õiguskindluse põhimõttega.
- 64 Nõukogu vastab, et esimene põhjendus tugineb avalikust allikast pärit teabele, mis oli nõukogul juba 2014. aasta juulikuu aktide vastuvõtmise ajal.
- 65 Esimese asjakohase kriteeriumiga seoses märgib nõukogu, et avalikud allikad võimaldavad tuvastada, et kuigi hageja ei olnud otseselt Giprotransmosti aktsionär, kontrollib ta Giprotransmosti äriühingu OAO Volgomost kaudu, mille tulusaav omanik ta on. Neist avalikest allikatest pärit teavet arvesse võttes ei saa hageja piirduda vaid eitamisega, et ta on Volgomosti tulusaav omanik.
- 66 Teise asjakohase kriteeriumiga seoses väidab nõukogu, et see kriteerium ei eelda, et loetellu kantavad isikud saaksid isiklikult kasu Ukraina olukorrast ja Krimmi või Sevastopoli annekteerimisest. Piisab sellest, kui nad saavad kasu nende sündmuste eest vastutavate otsustusõiguslike isikute tegevusest. Vastupidisel juhul langeks nõukogu hinnangul teine kriteerium kokku esimese kriteeriumiga.
- 67 Pealegi võimaldab Venemaal valitsev poliitiline ja majanduslik olukord järeldada, et hageja majandusedu – mis on eelkõige tingitud arvukate riigihankelepingute saamisest, mille saamist ta ei eita – näitab, et hageja sai kasu režiimist ja Ukraina olukorra ning Krimmi ja Sevastopoli

- annekteerimise eest vastutavate otsustusõiguslike isikute tegevusest. Ilmselgelt kuulusid nende otsustusõiguslike isikute hulka president Putin, kellega pikaajalist tutvust hageja ei eita, ja teised Venemaa kõrgemad ametnikud. Asjaolu, et president Putini ja teiste kõrgemate ametnike endi suhtes neid piiravaid meetmeid ei kohaldata, ei mõjuta hageja suhtes selliste meetmete võtmise põhjendatust.
- 68 Seoses hageja argumendiga õiguskindluse puudumise kohta väidab nõukogu, et see küsimus ei ole asjakohane. Otsustav asjaolu on see, et 2014. aasta juulikuu aktides mainitud lepinguid, mis olid hagejale ülimalt kasulikud, ei oleks saanud olla ilma Venemaa valitsuse kõrgemate ametnike nõusolekuta. Nemad on aga vastutavad Ukraina olukorra ning Krimmi ja Sevastopoli annekteerimise eest kas nende üldise pädevuse tõttu või konkreetsete otsuste tõttu, mida nad sellega seoses langetasid. Ajalise seose olemasolu hageja saadud eeliste ja nende sündmuste vahel ei ole vajalik.
- 69 Giprotransmosti saadud riigihankeleping on pealegi veel üks näide lepingutest, millest nõukogu hagejale teise asjakohase kriteeriumi kohaldamisel lähtus.
- 70 Tuleb meelde tuletada, et kohtupraktika kohaselt on nõukogul üldnormide puhul, mis määratlevad piiravate meetmete rakendamise korra, ulatuslik kaalutusõigus asjaolude osas, mida tuleb arvesse võtta ELTL artikli 215 alusel võetavate majandus- ja finantssanktsioonide võtmisel vastavalt EL lepingu V jao 2. peatüki, eelkõige ELL artikli 29 alusel vastu võetud otsusele. Kuna liidu kohus ei saa asendada nõukogu hinnangut tõenditele, faktidele ja asjaoludele, mis õigustavad selliste meetmete võtmist, enda omaga, peab Üldkohtu kontroll piirduma üksnes menetlusnormide järgimise ja põhjendamiskohustuse täitmise, faktiliste asjaolude sisulise õigsuse ning selle kontrollimisega, et asjaolude hindamisel ei oleks tehtud ilmselget kaalutusviga ega tegemist ei oleks võimu kuritarvitamisega. Sellist piiratud kontrolli kohaldatakse eelkõige selliste meetmete aluseks olevate kaalutluste eesmärgipärasuse hindamisele (vt kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 127 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 71 Ehkki nõukogul on ulatuslik kaalutusõigus seoses üldiste kriteeriumidega, mida peab piiravate meetmete võtmisel arvestama, nõuab Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tagatud kohtuliku kontrolli tõhusus, et nende põhjenduste õiguspärasuse kontrollimisel, millel rajaneb otsus kanda või jätta isiku nimi nende isikute loetellu, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, tagaks liidu kohus, et see isikut isiklikult puudutav otsus põhineb piisavalt kindlal faktilisel alusel. See tähendab kõnealuse otsuse aluseks olevas põhjenduste ülevaates kirjeldatud väidetavate asjaolude kontrollimist, mistõttu kohtulik kontroll ei ole piiratud esitatud põhjenduste tõepärasuse abstraktse hindamisega, vaid käsitleb ka küsimust, kas need põhjendused või vähemalt üks neist, mida iseenesest peetakse selle otsuse jaoks küllaldaseks, on piisavalt täpselt ja konkreetselt tõendatud (vt kohtuotsused, 21.4.2015, *Anbouba vs. nõukogu*, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punktid 41 ja 45, ning 26.10.2015, *Portnov vs. nõukogu*, T-290/14, EU:T:2015:806, punkt 38).
- 72 Liidu pädev asutus peab vaidlustamise korral tõendama puudutatud isiku vastu kasutatud põhjenduste paikapidavust, mitte vastupidi – puudutatud isik ise ei pea tõendama nende põhjenduste alusetust (kohtuotsused, 18.7.2013, komisjon jt vs. Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518, punkt 121, ning 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 128).
- 73 Antud juhul kanti hageja nimi kõnealustesse loeteludesse esimest ja teist asjakohast kriteeriumi kohaldades.

– Hageja suhtes esimese asjakohase kriteeriumi kohaldamine

- 74 Esimese asjakohase kriteeriumiga seoses olgu märgitud, et see kriteerium eeldab, et oleks tuvastatud otsene või kaudne seos loetellu kantud isiku või üksuse tegevuse ja piiravate meetmete võtmise tinginud olukorra vahel Ukrainas. Teisisõnu peavad need isikud või üksused olema vastutavad sellise tegevuse või poliitika eest, mis kahjustab või ohustab Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust.
- 75 Hageja kohta esitatud põhjendus, millel on seos esimese asjakohase kriteeriumiga, puudutab fakti, et teda peeti peamiseks aktsionäriks või koguni enamusaktsionäriks äriühingus Giprotransmost, millele anti riigihankeleping teostatavusuuringu läbiviimiseks seoses silla ehitamisega Venemaalt Krimmi. Nõukogu sõnul võimaldab sellise riigihankelepingu saamine järeldada, et hageja toetab või viib ellu tegevust või poliitikat, mis kahjustab või ohustab Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust või stabiilsust või julgeolekut Ukrainas.
- 76 Hageja soovust eitab, et ta oleks aktsionär või koguni enamusaktsionär äriühingus Giprotransmost, millega tal puudub igasugune seos.
- 77 Olgu märgitud, et nõukogu ei üritagi näidata, nagu oleksid tema käsutuses olnud tõendid selle kohta, et hageja ise on Giprotransmosti aktsionär või koguni enamusaktsionär, nagu on kirjas esimeses põhjenduses.
- 78 Pärast seda, kui hageja oli käesoleva otsuse punktis 12 mainitud kirjas eitanud Giprotransmosti aktsionäriks olemist, esitas nõukogu teistsuguse selgituse, mis seisnes väites, et hageja kontrollib nimetatud äriühingut oma emaettevõtja Volgomost kaudu, mille „tegelik tulusaaja“ ta on, nagu nähtub ajakirjanduses ilmunud artiklist järgmises sõnastuses:
- „Interfaksi andmetel on OAO Giprotransmosti enamusaktsionär OOO MIK, mis kuulub tervikuna OAO Volgomostile. Enamusosalus OAO Volgomostis on viiel Küprose äriühingul: Tevaryso Trading Limited (19,91%), Eltores Investments Ltd (19,91%), Chrysanthemum Services Limited (19,69%), Sormenia Investments Ltd (19,63%) ja E.C.C.P. Investments Limited (14,57%). Ajakirjanduses on Volgomosti tulusaavaks omanikuks peetud ettevõtja Arkady Rotenbergi. Ajalehe Kommersant andmetel on ta tegelik tulusaaja Volgomostist.“
- 79 Esiteks tuleb märkida, et see artikkel piirdub viitamise ja teistele artiklitele ega lisa mingeid täpsustusi, millest nähtuks, et hageja on tegelik tulusaaja Volgomostist.
- 80 Selline kaudne tõend ei ole aga piisav, et pidada nõukogu täitnuks tal kohtupraktika kohaselt lasuvat tõendamiskoormist (vt käesoleva otsuse punkt 72).
- 81 Teiseks olgu meenutatud, et käesoleva otsuse punktis 14 mainitud 19. detsembri 2014. aasta kirjas kinnitas nõukogu soovi muuta esimese põhjenduse Giprotransmosti kohta käivat osa järgmises sõnastuses:
- „[Hageja] on tegelik tulusaaja äriühingust Volgomost, mis omakorda kontrollib äriühingu „MIK“ kaudu äriühingut Giprotransmost. Venemaa riigiettevõtte on andnud Giprotransmostile riigihankelepingu teostatavusuuringu läbiviimiseks seoses silla ehitamisega Venemaalt ebaseaduslikult annekteeritud Krimmi Autonoomsesse Vabariiki, seeläbi tugevdades Krimmi integreerimist Venemaa Föderatsiooni, mis omakorda kahjustab veelgi Ukraina suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust.“
- 82 Käesoleva otsuse punktis 15 mainitud 14. jaanuari 2015. aasta kirjas ei pidanud hageja seda põhjendust õigeaks ega piisavate tõenditega kinnitatuks. Hageja väitis, et tal puudub seos Volgomostiga ning nõukogu viidatud artiklites kajastati kõigest kuulujutte.

- 83 Neile vastuväidetele reageerides esitas nõukogu käesoleva otsuse punktis 16 mainitud 13. veebruari 2015. aasta kirjas uue põhjenduse, milles ta ei viidanud enam hageja rollile Volgomostis või Giprotransmostis, vaid ühes teises äriühingus – Stroygazmontazhis. See oli põhjendus, mille juurde alates 2015. aasta märtsikuu aktidest lõpuks jäädi (vt käesoleva otsuse punkt 18).
- 84 Neil asjaoludel kinnitab nõukogu enda käitumine seda, et tal ei olnud 2014. aasta juulikuu aktide vastuvõtmise ajal piisavaid tõendeid selle kohta, et hageja oleks kontrollinud Giprotransmosti. Sellega seoses tuleb tõdeda, nagu nõukogu kohtuistungil märkis, et esimene ja teine põhjendus ei ole omavahel vastuolus, kuigi need viitavad kahele erinevale äriühingule. Giprotransmostile pandi teostatavusuuringu läbiviimine seoses silla ehitamisega, samas kui Stroygazmontazhile pandi silla ehitamine. Sellegipoolest tuleb tõdeda, et see nõukogu märkus ei võimalda kuidagi tõendada, et hageja oleks Giprotransmosti kontrollinud.
- 85 Seda järeldust ei kummuta nõukogu argument, mis põhineb asjaolul, et kohtuasjaga T-717/14 seotud hagi (vt käesoleva otsuse punkt 29) ei vaidlustanud hageja oma rolli Giprotransmostis, nagu see oli kajastatud 2014. aasta juulikuu aktides, vaid piirdus väitega, et see roll ei ole asjassepuutuv. Ei ole vaja võtta seisukohta hageja väidete täpse ulatuse kohta selles hagiavalduses, mis käesoleva asja toimikusse ei kuulu – on ilmselge, et nõukogu käsutuses seda dokumenti 2014. aasta juulikuu aktide vastuvõtmise ajal ei olnud.
- 86 Seetõttu tuleb nõustuda hageja argumentidega, millega ta vaidlustab 2014. aasta juulikuu aktides tema suhtes kasutatud põhjenduse paikapidavuse seoses esimese asjakohase kriteeriumiga.

– Hageja suhtes teise asjakohase kriteeriumi kohaldamine

- 87 Teise asjakohase kriteeriumi kohta olgu märgitud, et see ei eelda, et puudutatud isikud või üksused saaksid isiklikult kasu Krimmi annekteerimisest või Ida-Ukraina destabiliseerimisest. Piisab sellest, nagu märgib nõukogu, et nad saavad kasu mõne selle eest vastutava Venemaa otsustusõigusliku isiku tegevusest, ilma et oleks vaja tuvastada seost loetellu kantud isikute saadud eeliste ning Krimmi annekteerimise või Ida-Ukraina destabiliseerimise vahel.
- 88 Kui selle kriteeriumi kohaldamiseks oleks vaja tõendada niisuguse seose olemasolu, kaotaks see kriteerium igasuguse tähenduse esimese kriteeriumi suhtes, mis eeldab seose olemasolu loetellu kantud isikute tegevuse ja Ukrainas tekkinud olukorra vahel.
- 89 Antud juhul ei olnud nõukogul siiski õigus, kui ta kohaldas teist asjakohast kriteeriumi hageja suhtes.
- 90 Seoses sellega olgu esiteks märgitud, et esimese põhjenduse sõnastuse põhjal on võimalik Venemaa otsustusõigusliku isikuna, kelle tegevusest sai hageja kasu, identifitseerida vaid president Putin. Viide „Venemaa otsustusõiguslikele isikutele“ ilma muu täpsustuseta on liiga ebamäärane ja sellest ei piisa, et põhjendada hageja kandmist kõnealustesse loeteludesse (vt analoogia alusel kohtuotsus, 12.3.2014, Al Assad vs. nõukogu, T-202/12, EU:T:2014:113, punkt 95).
- 91 Teiseks, vastupidi nõukogu väidetule on teise asjakohase kriteeriumi kohaldamiseks vajalik, et Venemaa otsustusõiguslikud isikud, kelle tegevusest loetellu kantud isikud kasu saavad, oleksid vähemalt alustanud ettevalmistusi Krimmi annekteerimiseks või Ida-Ukraina destabiliseerimiseks. Kui see tingimus on täidetud, saab asuda seisukohale, et sellisest tegevusest kasu saanud isikutele ei saanud olla teadmata otsustusõiguslike isikute osalemine neis ettevalmistustes ning nad võisid eeldada, et nende ressursidele, mida nad vähemalt osaliselt said tänu sellele tegevusele, võidakse kohaldada piiravaid meetmeid, et takistada neil kõnealuste otsustusõiguslike isikute toetamist.

- 92 Kui aga teist asjakohast kriteeriumi saaks kohaldada ka siis, kui eespool mainitud tingimus ei ole täidetud, kahjustaks see õiguskindluse põhimõtet, nagu väidab ka hageja. Selle kohta olgu märgitud, et kõnealused piiravad meetmed on reaktsiooniks Venemaa ametivõimude poliitikale ja tegevusele konkreetselt Ukraina suhtes, mitte nende ametivõimude üldisele tegevusele. Niisugust poliitikat ja tegevust viidi ellu alates 2014. aasta veebruarikuu lõpust.
- 93 Nõukogu möönab antud juhul, et Vene riigi või riigile kuuluvate ettevõtetega sõlmitud lepingud, millest hageja sai kasu vastavalt nõukogu viidatud ajakirjandusartiklitele, puudutavad ajavahemikku, mis on varasem ajast, mil Venemaa otsustusõiguslikud isikud, eelkõige president Putin, hakkasid Ukrainat ähvardama. Need lepingud on eeskätt seotud 2014. aasta talvel toimunud Sotši olümpiamängude ettevalmistamisega.
- 94 Eeldusel et olukorda Venemaal saab pidada selliseks, et niisuguse ulatusega majandustegevus nagu hageja oma ei saa toimuda ilma Venemaa presidendi heakskiiduta – nagu on kohtupraktika sõnul olukord Valgevenes (kohtuotsus, 12.5.2015, Ternavsky vs. nõukogu, T-163/12, ei avaldata, EU:T:2015:271, punkt 121) –, ei ole nõukogu antud juhul tõendanud, et president Putin oleks hagejat soosinud ajal, kui ta alustas Ukraina suhtes tegevust, millele soovitakse reageerida kõnealuste piiravate meetmetega. Seoses sellega tuleb täpsustada, et käesoleva otsuse punktides 74–85 nähtub esimese asjakohase kriteeriumi kohta, et nõukogu ei ole tõendanud seose olemasolu hageja ja Giprotransmosti vahel, mistõttu vastupidi oma väidetele ei saa nõukogu tugineda selle äriühingu saadud lepingule kui näitele hageja saadud eeliste kohta.
- 95 Neil asjaoludel tuleb käesoleva väitega nõustuda 2014. aasta juulikuu akte puudutavas osas ning need aktid tühistada, ilma et oleks vaja analüüsida hageja ülejäänud sellekohaseid argumente ega tema teisi väiteid.

Teiste vaidlustatud aktide tühistamise nõuded

- 96 Üldkohtu kantseleisse 26. mail ja 2. novembril 2015 ning 24. märtsil 2016 saabunud muutmisavaldustes palus hageja luba hagiavaldust muuta, et nõuda ka teiste vaidlustatud aktide tühistamist teda puudutavas osas.
- 97 Kui hageja muutis hagiavaldust, et hõlmata ka 2015. aasta märtsikuu aktid, jäi hageja oma viie väite juurde, mis ta oli esitanud 2014. aasta juulikuu aktide suhtes, ning lisas täiendavaid argumente, mis käsitlesid muu hulgas asjaolu, et nõukogu on kasutanud tema suhtes põhjendusi, mis on varasematest osaliselt erinevad.
- 98 Kuna 2015. aasta septembrikuu ja 2016. aasta märtsikuu aktidega kõigest pikendati piiravate meetmete kohaldamist, muutmata teist põhjendust hageja kohta, ei esitanud hageja oma teises ja kolmandas hagi muutmise avalduses uusi argumente, vaid jäi varem esitatud argumentide juurde.
- 99 Nõukogu ei eita muutmisavalduste vastuvõetavust, kuid leiab, et osasid väiteid ja argumente 2014. aasta juulikuu aktide peale esitatud hagiavalduses ei saa teistele vaidlustatud aktidele üle kanda.

Esimene väide, et rikutud on põhjendamiskohustust

- 100 Hageja väidab, et teised vaidlustatud aktid rikuivad samamoodi kui 2014. aasta juulikuu aktid põhjendamiskohustust hagejat puudutavas osas. Eelkõige ei ole hagejal võimalik mõista, milliseid kriteeriume nõukogu kohaldas, et õigustada hageja nime jätmist kõnealustesse loeteludesse, ega seda, milliseid eeliseid ja kellelt hageja on saanud.
- 101 Nõukogu ei nõustu hageja argumentidega.

- 102 Teine hagejat puudutav põhjendus, mille juurde nõukogu jäi, on taasesitatud käesoleva otsuse punktis 18.
- 103 Olgu märgitud, et selle põhjenduse kolm esimest lõiku vastavad sisuliselt esimese põhjenduse kahele esimesele lõigule, mistõttu saab neile analoogia alusel kohaldada käesoleva otsuse punktides 55–57 toodud kaalutlusi, et lükata tagasi neid põhjendusi käsitlevad hageja argumendid.
- 104 Teise põhjenduse neljandas ja viiendas lõigus on nimetatud konkreetsemaid asjaolusid seoses hageja funktsiooniga äriühingus Stroygazmontazh ja kirjastuses Prosvescheniye.
- 105 Käsitlemata kahe viimati nimetatud lõigu paikapidavust, tuleb märkida, et nendes on täpselt kirjeldatud hageja rolli Stroygazmontazhi omanikuna ja Prosvescheniye juhatuse esimehena. Kummagi äriühingu puhul on märgitud, et nende tegevust võib hõlpsasti seostada esimese asjakohase kriteeriumiga.
- 106 Stroygazmontazhi puhul on tegemist asjaoluga, et sellele anti riigihankeleping silla ehitamiseks Venemaalt Krimmi Autonoomsesse Vabariiki, tugevdades seeläbi Krimmi integreerimist Venemaa Föderatsiooni.
- 107 Prosvescheniye rakendas projekti „Venemaa lastele: aadress – Krimm“, mis kujutas endast suhtekorralduskampaaniat eesmärgiga veenda Krimmi lapsi selles, et nad on nüüd Venemaa kodanikud, kes elavad Venemaal ning seega toetavad Venemaa valitsuse poliitikat integreerida Krimm Venemaaga.
- 108 Selline põhjendus võimaldab mõista, et oma rolli tõttu kummaski äriühingus vastutab hageja nende äriühingute tegevuse eest, mida nõukogu peab esimese asjakohase kriteeriumiga hõlmatud tegevuseks, see tähendab tegevuseks, mis kahjustab või ohustab Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust või stabiilsust või julgeolekut Ukrainas.
- 109 Neil asjaoludel võimaldas teiste vaidlustatud aktide põhjendustega tutvumine hagejal mõista, et tema nimi jäeti kõnealustesse loeteludesse tema rolli tõttu eespool nimetatud äriühingutes ja nende tegevuses, mida kinnitab asjaolu, et teise väite raames vaidlustab ta nimelt nõukogu sellekohase arutluskäigu. Kuna nõukogu valiku põhjused on vaidlustatud aktides selgelt märgitud, on Üldkohtul võimalik nende põhjendatust hinnata.
- 110 Käesoleva otsuse punktis 58 meenutatud kohtupraktikat järgides tuleb asuda seisukohale, et teiste vaidlustatud aktide põhjendused on piisavad ning nende paikapidavust tuleb hinnata teise väite analüüsimise raames.

Teine väide, et tehti ilmseid hindamisvigu

- 111 Seoses teise põhjenduse selle osaga, mis sisuliselt langeb kokku juba esimeses põhjenduses esitatuga, esitab hageja argumendid, mis vastavad 2014. aasta juulikuu aktide kohta hagiavalduses ja repliigis esitatud argumentidele (vt käesoleva kohtuotsuse punkt 63), täpsustades, et tema äriühinguid pole soositud, ja vaieldes vastu sellele, et nõukogu võib lähtuda eeldusest, et edukat ärimeest Venemaal võib juba ainuüksi selle asjaolu tõttu pidada Krimmi annekteerimise või Ida-Ukraina destabiliseerimise eest vastutavate Venemaa otsustusõiguslike isikute tegevusest kasu saavaks.
- 112 Teise põhjenduse neljanda lõigu kohta märgib hageja, et Stroygazmontazhi omamise fakt ei tähenda, et ta oleks vastutav Ukraina territoriaalset terviklikkust ohustava tegevuse eest või toetaks seda, sest sellele äriühingule usaldatud projekt ehitada sild Venemaalt Krimmi oli kavandatud ammu enne Krimmi annekteerimist ning seda ei otsustanud samad isikud kui need, kes on vastutavad Krimmi annekteerimise eest.

- 113 Seoses oma rolliga kirjastuses Prosvetscheniye, mida on mainitud teise põhjenduse viiendas lõigus, eitab hageja, et kirjastuse tegevus oleks seotud Krimmi integreerimisega Venemaa Föderatsiooni, ning kinnitab, et teda ei saa pidada nõukogu mainitud trükise sisu eest vastutavaks, arvestades, et kirjastus annab välja tuhandeid trükiseid.
- 114 Nõukogu ei nõustu hageja argumentidega.
- 115 Kõigepealt olgu seoses teise põhjenduse kolme esimese lõiguga märgitud, et kohaldatavad on käesoleva otsuse punktides 87–94 toodud kaalutlused, mistõttu tuleb järeldada, et nõukogu tegi ilmse hindamisvea, kui ta otsustas, et neis lõikudes toodud põhjustel võib jätta hageja nime kõnealustesse loeteludesse, kohaldades teist asjakohast kriteeriumi.
- 116 Tuleb siiski meenutada, et järjepidev kohtupraktika on piiravate meetmete ennetavat olemust arvestades seisukohal, et kui liidu kohus leiab vaidlustatud otsuse seaduslikkuse kontrollimise käigus, et vähemalt üks põhjendustest, mida nõukogu on piiravate meetmete objektiks oleva isiku suhtes kasutanud, on piisavalt täpne ja konkreetne, on tõendatud ja kujutab juba iseenesest küllaldast alust piiravate meetmete võtmisele või säilitamisele, siis asjaolu, et teised põhjendused seda ei ole, ei saa õigustada neid meetmeid sisaldavate aktide tühistamist (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 12.5.2015, Ternavsky vs. nõukogu, T-163/12, ei avaldata, EU:T:2015:271, punkt 124 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 117 Järelilikult tuleb kontrollida, kas teise põhjenduse neljas ja viies lõik põhinevad piisavatel tõenditel, mistõttu on õigustatud hageja nime jätmine kõnealustesse loeteludesse vastavalt esimesele või teisele asjakohasele kriteeriumile.
- 118 Olgu meenutatud, et teise põhjenduse neljas lõik on sõnastatud järgmiselt:
- „[Hageja] on ka ettevõtte Stroygazmontazh omanik, millele anti riigihankaleping silla ehitamiseks Venemaalt ebaseaduslikult annekteeritud Krimmi Autonoomsesse Vabariiki, seeläbi tugevdades Krimmi integreerimist Venemaa Föderatsiooni, mis omakorda kahjustab veelgi Ukraina territoriaalset terviklikkust.“
- 119 Nagu rõhutab nõukogu, ei eita hageja selles lõigus mainitud faktiliste asjaolude õigsust. Hageja ei eita ka seda, et ta on Stroygazmontazhi omanik, ega seda, et sellele äriühingule anti riigihankaleping silla ehitamiseks Venemaalt Krimmi. Neid tuvastusi kinnitavad igatahes nõukogu esitatud tõendid, mis on 2015. aasta märtsikuu aktide vastuvõtmisest varasemad.
- 120 Hageja ei nõustu aga teise põhjenduse neljandas lõigus toodud järeldusega, et silla ehitamine tugevdab Krimmi integreerimist Venemaa Föderatsiooni ja kahjustab veelgi Ukraina territoriaalset terviklikkust.
- 121 Selle kohta olgu märgitud, nagu seda teeb ka nõukogu, et praegu ei ole võimalik maismaa kaudu Venemaalt otse Krimmi jõuda, kuid sild võimaldaks sellist otsejuurdepääsu ja hõlbustaks niiviisi kaubavahetust Venemaa ja Krimmi vahel, ning seda mitte üksnes kaupade ja teenuste puhul, vaid ka sõjalisest vaatepunktist. Järelilikult võis nõukogu asuda õigustatult seisukohale, et arvestades regiooni poliitilist ja sõjalist olukorda, mida mõjutab Venemaa tegevus, mis viis väidetava referendumi korraldamiseni Krimmi staatuse üle ning seejärel Venemaa poolt selle referendumi tulemuste tunnustamiseni ja Krimmi ebaseadusliku annekteerimiseni, tugevdab silla ehitamine Krimmi integreerimist Venemaa Föderatsiooni ja kahjustab veelgi Ukraina territoriaalset terviklikkust.
- 122 Sellisest Venemaa tegevusest tingitud olukord tähendab suurt muutust, mis annab silla ehitamisele täiesti uue tähenduse. Seetõttu on täiesti asjassepuutumatu hageja argument, et Venemaa ja Krimmi vahelise silla ehitamist kavandati juba varem.

- 123 Sellest järeldub, et teise põhjenduse neljas lõik kujutab endast esimese asjakohase kriteeriumi korrektset kohaldamist hageja suhtes.
- 124 Kuigi käesoleva otsuse punktis 116 meenutatud kohtupraktika kohaselt piisab hageja nime kõnealustesse loeteludesse jätmise õigustamiseks sellest, et üks nõukogu esitatud põhjustest on paikapidav, tuleb täiendavalt analüüsida ka hageja argumente, mis käsitlevad teise põhjenduse viiendas lõigus esitatud põhjusi.
- 125 See lõik on järgmine:
- „Ta on kirjastuse Prosvescheniye juhatuse esimees, kõnealune kirjastus rakendas projekti „Venemaa lastele: aadress – Krimm“, mis kujutab endast suhtekorralduskampaaniat eesmärgiga veenda Krimmi lapsi selles, et nad on nüüd Venemaa kodanikud, kes elavad Venemaal ning seega toetavad Venemaa valitsuse poliitikat integreerida Krimm Venemaaga.“
- 126 Hageja ei eita selle kirjastuse juhatuse esimeheks olemist, kuid ta väidab, et ühelt poolt ei saa kirjastuse tegevusest järeldada, et ta toetaks Krimmi integreerimist Venemaa Föderatsiooni, ja teiselt poolt ei ole tema mänginud selles mingit rolli.
- 127 Esiteks olgu märgitud, nagu nõukogu õigustatult täheldas, et kõnesoleva projekti olemasolu ja ulatuslikkus – trükiti üle 2,5 miljoni raamatu – nähtub mitmest avalikult kättesaadavast dokumendist, mis muu hulgas pärinevad Krimmi väidetava valitsuse haridus- ja teadusministeeriumi avaliku nõukogu veebisaidilt ja ka Prosvescheniye enda veebisaidilt, samuti kampaanias osalenud suhtekorraldusettevõtja AGT Communications avaldusest. Seoses sellega olgu meenutatud, et need dokumendid olid nõukogu käsutuses enne 2015. aasta märtsikuu aktide vastuvõtmist, nagu nähtub 19. detsembri 2014. aasta kirjast (vt käesoleva otsuse punkt 14).
- 128 Nagu näha selle projekti pealkirjast („Venemaa lastele: aadress – Krimm“), seisnes projekt suhtekorralduskampaanias, mille eesmärk oli veenda Krimmi lapsi selles, et nad on Venemaa kodanikud, kes elavad Venemaal. Järelikult toetas see kampaania Venemaa valitsuse poliitikat Krimmi integreerimiseks Venemaaga.
- 129 Nõukogu esitatud dokumentidest ilmneb, et haridus- ja teadusministeeriumi sõnul kutsuti kõnesolev projekt ellu „Venemaa presidendi korraldusel“ ning „Krimmi ja Sevastopoli haridussüsteemi Venemaa haridussüsteemiga ühtlustamise raames“. Samuti lähtus nõukogu kampaanias osalenud suhtekorraldusettevõtja AGT Communications avaldusest, millest nähtuvalt koostati Prosvescheniye trükitud õpikud „Krimmi haridussüsteemi Venemaa haridussüsteemiga ühtlustamise raames“ ning kampaania hõlmas „laste joonistusvõitluse „Me elame Venemaal““.
- 130 Seetõttu tuleb hageja esimene argument tagasi lükata.
- 131 Teiseks olgu märgitud, et hagejale kui Prosvescheniye juhatuse esimehele ei saanud olla teadmata tema juhitava kirjastuse kirjastamispoliitika. Seoses sellega olgu meenutatud, et niisuguse positsiooniga eeldatavalt kaasnev mõjuvõim ja vastutus tähendavad, et hageja paratamatult osales selle äriühingu korraldatud kampaanias (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 15.11.2012, nõukogu vs. Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, punktid 58 ja 59). Niisiis oli nõukogul õigus, kui ta järeldas, et selles osas vastab hageja esimesele asjakohasele kriteeriumile.
- 132 Seetõttu tuleb ka hageja teine argument tagasi lükata.
- 133 Sellest järeldub, et ka teise põhjenduse viies lõik kujutab endast esimese asjakohase kriteeriumi korrektset kohaldamist hageja olukorra suhtes.

134 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb tõdeda, et teine väide on põhjendamatu osas, mis puudutab teise põhjenduse neljandat ja viiendat lõiku, kuid on põhjendatud kolme esimese lõigu osas. Vastavalt käesoleva otsuse punktis 116 meenutatud kohtupraktikale ei võimalda esimene väide seega hagejal saavutada teiste vaidlustatud aktide tühistamist.

Kolmas väide, et rikutud on andmekaitse põhimõtet

135 Hageja väidab sisuliselt, et nõukogu poolt üldsõnaliste, põhjendamata ja valede ning hageja mainet raskelt kahjustavate süüdistuste avaldamine, milles väidetakse tema seotust korruptsiooni ja kuretegevusega, rikub isikuandmete kaitse põhimõtteid, nagu need on sätestatud eelkõige määruses nr 45/2001. Hageja täpsustab, et tema suhtes kasutatud uued põhjendused viitavad tema kriminaalsele käitumisele, kuigi nõukogu ei kasuta sõnu „korruptsioon“ või „kuritegu“.

136 Nõukogu vaidleb hageja argumentidele sisuliselt vastu ning lisab, et väidetavalt valed andmed hageja osaluse kohta Giprotransmostis kõrvaldati 2015. aasta märtsikuu aktide vastuvõtmisega. Kuna hageja ei ole selgitanud, kuidas on tema argument selle äriühingu kohta üle kantav uutele põhjendustele, on see väide vastuvõetamatu.

137 Esiteks tuleb nõustuda nõukogu esitatud vastuvõetamatuse väitega.

138 Nimelt ei selgita hageja, kuidas on tema Giprotransmosti käsitlev argument kohaldatav teistele vaidlustatud aktidele, milles ei ole seda äriühingut mainitud. Järelikult ei ole täidetud tingimused, mis on ette nähtud kodukorra artikli 76 punktis d, mis langevad sisuliselt kokku tingimustega, mis olid ette nähtud Üldkohtu 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 44 lõike 1 punktis c.

139 Seoses sellega olgu meenutatud, et nende sätete kohaselt peavad haginõuete muutmise avalduse põhjendamiseks esitatud väited ja argumendid olema kirjeldatud selles piisavalt selgelt ja täpselt, et kostja saaks valmistuda enda kaitsmiseks ja Üldkohus saaks avalduse lahendada (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsused, 13.6.2013, Versalis vs. komisjon, C-511/11 P, EU:C:2013:386, punkt 115, ja 13.9.2013, Anboubia vs. nõukogu, T-592/11, ei avaldata, EU:T:2013:427, punkt 72).

140 Teiseks on see väide nii või teisiti tulemusetu. Isegi kui nõukogu töötles hageja Giprotransmostis osalemist käsitlevaid isikuandmeid viisil, mis ei ole kooskõlas määrusega nr 45/2001, ei tingi see teiste vaidlustatud aktide tühistamist. Kui hagejal õnnestub sellist töötlemist tõendada, võib ta tugineda määruse rikkumisele kahju hüvitamise hagi raames.

Neljas väide, et rikutud on kaitseõigusi ja õigust tõhusale kohtulikule kaitsele

141 Hageja heidab nõukogule ette, et talle ei võimaldatud tutvumist tõenditega, mille nõukogu võttis aluseks, et jätta hageja nimi kõnealustesse loeteludesse, ning hagejat ei kuulatud eelnevalt ära. Ta lisab, et nõukogu kinnitused selle kohta, et neid äriühinguid soositi ning nad said kasumlikud lepingud ilma hankemenetluseta, esitati alles kohtumenetluse käigus.

142 Nõukogu ei nõustu hageja argumentidega.

143 Olgu meenutatud, et põhiõigus sellele, et piirava meetme võtmisele eelnevas menetluses järgitakse kaitseõigusi, on sõnaselgelt sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta – millele ELL artikli 6 lõikega 1 on antud samasugune õigusjõud nagu aluslepingutele – artikli 41 lõike 2 punktis a (vt kohtuotsus, 5.11.2014, Mayaleh vs. nõukogu, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 102 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 144 Samuti tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte liidu õiguse üldpõhimõte, mis tuleneb liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest ja mis on sätestatud 4. novembril 1950 Roomas alla kirjutatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklites 6 ja 13, kusjuures seda põhimõtet on kinnitatud ka põhiõiguste harta artiklis 47 (vt kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 103 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 145 Lisaks tuleneb väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kohtuliku kontrolli tõhususest – mis peab eelkõige käsitlema nende põhjenduste seaduslikkust, mille alusel liidu ametiasutus kandis isiku või üksuse nime nimetatud ametiasutuse võetud piiravate meetmete adressaatide loeteludesse –, et liidu ametiasutus on kohustatud neist põhjendustest puudutatud isikule või üksusele igal võimalikul juhul teatama, kas selle loetelusse kandmise otsustamise ajal või vähemalt nii kiiresti kui võimalik pärast loetelusse kandmist, et võimaldada selle adressaatidel tähtaja jooksul oma kaebeõigust teostada (vt kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 104 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 146 Põhjendustest teatamise kohustuse täitmine on eelkõige vajalik nii selleks, et võimaldada piirangute adressaatidel kaitsta oma õigusi parimates võimalikes tingimustes ja otsustada täielikult informeerituna, kas on kasulik liidu kohtusse pöörduda, kui ka selleks, et võimaldada liidu kohtul kasutada liidu õigusakti seaduslikkuse kontrollimise pädevust, mis tal on vastavalt aluslepingule (vt kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 105 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 147 Kohtupraktikast tulenevate nõuetega kooskõlas on otsuse 2014/145 artikli 3 lõigetes 2 ja 3 ning määruse nr 269/2014 artikli 14 lõigetes 2 ja 3 ette nähtud, et nõukogu edastab oma otsuse, sealhulgas loetelusse kandmise põhjused, puudutatud füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või asutusele kas otse, juhul kui aadress on teada, või teatise avaldamise kaudu, ning annab neile võimaluse esitada oma märkused. Kui esitatakse märkusi või uusi olulisi tõendeid, vaatab nõukogu oma otsuse läbi ning teavitab sellest asjaomast füüsilist või juriidilist isikut, üksust või asutust.
- 148 Olgu lisatud, et esiteks nähtub otsuse 2014/145 artikli 6 kolmandast lõigust, et otsust vaadatakse pidevalt läbi, ja teiseks on määruse nr 269/2014 artikli 14 lõikes 4 ette nähtud, et sellele lisatud loetelu vaadatakse korrapäraselt ja vähemalt iga 12 kuu tagant läbi.
- 149 Antud juhul tuleb täheldada, et teiste vaidlustatud aktidega jäeti hageja nimi kõnealustesse loeteludesse osaliselt erineval põhjendusel, kui 2014. aasta juulikuu aktides toodud põhjendus.
- 150 Selles kontekstis olgu meenutatud, et kuigi kohtupraktika kohaselt ei olnud nõukogu kohustatud hagejat enne tema esmakordset loetellu kandmist ära kuulama, sest tema suhtes piiravate meetmete kohaldamisel pidi olema üllatuslik mõju (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punktid 110–113 ning seal viidatud kohtupraktika), oli nõukogu üldjuhul kohustatud hageja ära kuulama enne otsust jätta tema nimi kõnealustesse loeteludesse. Õigus olla ära kuulatud enne aktide vastuvõtmist, millega säilitatakse piiravad meetmed isiku suhtes, kelle suhtes neid meetmeid juba kohaldatakse, on kehtiv siis, kui nõukogu on nende isikute vastu kasutanud uusi tõendeid, mitte aga siis, kui meetmed säilitatakse samadel põhjustel kui need, millega põhjendati piiravad meetmed kehtestanud esialgse akti vastuvõtmist (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 7.4.2016, *Central Bank of Iran vs. nõukogu*, C-266/15 P, EU:C:2016:208, punkt 33).
- 151 Kuna hageja kohta käivat põhjendust teistes vaidlustatud aktides osaliselt muudeti, oli nõukogu kohustatud ta enne 2015. aasta märtsikuu aktide vastuvõtmist ära kuulama.

- 152 Nagu käesoleva otsus punktides 14–16 juba märgitud, saatis nõukogu hagejat käesolevas asjas esindavale advokaadibüroole 19. detsembri 2014. aasta kirjaga uue põhjenduste eelnõu, mille ta kavatses vastu võtta hageja suhtes piiravate meetmete säilitamiseks, ning andis hagejale märkuste esitamiseks tähtaja.
- 153 See põhjenduste eelnõu (vt käesoleva otsuse punkt 14) – peale selle neljanda lõigu – langes sisuliselt kokku 2015. aasta märtsikuu aktides kasutatud teise põhjendusega. Nimetatud neljandas lõigus oli aga mainitud asjaolu, et hageja on tegelik tulusaaja äriühingust Volgomost, mis omakorda kontrollib äriühingut Giprotransmost. Viimati nimetatud äriühingu osas võeti üle 2014. aasta juulikuu aktides toodud põhjendused.
- 154 Hageja esitas nõukogule märkused põhjenduste eelnõu kohta 14. jaanuaril 2015. Hageja väitis, et toodud põhjused on ebamäärased ning ei seostu kriteeriumidega, mille alusel saab isiku suhtes piiravaid meetmeid kohaldada. Eelkõige eitas ta äriühingu Volgomost tegelikuks tulusaajaks olemist, vaieldes vastu tõenditele, mida nõukogu selle kohta esitas, ning ei nõustunud sellega, et tema roll kirjastuses Prosvescheniye võiks õigustada tema nime jätmist kõnealustesse loeteludesse.
- 155 Nõukogu teatas hageja märkustele vastates 13. veebruari 2015. aasta kirjaga oma kavatsusest jätta hageja nimi kõnealustesse loeteludesse teise põhjenduse alusel. Nõukogu lisas oma kirjale ka täiendavad avalikud dokumendid ning palus hagejal esitada hiljemalt 26. veebruariks 2015 oma märkused selle uue põhjenduse kohta.
- 156 Hageja ei vastanud sellele palvele.
- 157 Eespool toodud ülevaade faktidest lubab järeldada, et nõukogu on täitnud kohustused, mis tulenevad kohtupraktikast seoses hageja kaitseõiguste järgimisega menetluses, mille tulemusel võeti vastu 2015. aasta märtsikuu aktid.
- 158 Olgu lisatud, et kuigi on tõsi, et nõukogul oli nüüd hageja aadress, mis oli märgitud käesoleva menetluse algatamise aluseks olnud hagiavalduses, ei toonud nõukogu suhtlemine hageja esindajatega kaasa kaitseõiguste rikkumist.
- 159 Hageja isegi ei väida, et nõukogu otsus edastada tema suhtes vastu võetavate uute põhjenduste eelnõu tema advokaatidele oleks toonud kaasa tema õiguste rikkumise, mis õigustaks 2015. aasta märtsikuu aktide tühistamist teda puudutavas osas (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 122 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 160 Seoses hageja argumendiga, et nõukogu mainis alles kohtumenetluses hageja äriühingute soosimist ja hankemenetluse puudumist tema äriühingute saadud riigihankelepingute puhul, olgu märgitud, et põhjenduste eelnõud, mis hagejale edastati, viitavad asjaolule, et hagejat soositi riigihankelepingute saamisel tema suhete tõttu Venemaa otsustusõiguslike isikutega. Lisaks eitas hageja oma 14. jaanuari 2015. aasta kirjas, et teda oleks soositud. Järelikult ei saa hageja selles osas oma kaitseõiguste rikkumisele tugineda.
- 161 Mis puudutab 2015. aasta septembrikuu ja 2016. aasta märtsikuu akte – jättes kõrvale asjaolu, et hageja ei esita konkreetseid argumente –, siis piisab märkimisest, et nõukogu esitatud põhjendusi ei muudetud, mistõttu ei olnud nõukogu kooskõlas käesoleva otsuse punktis 150 viidatud kohtupraktikaga kohustatud hagejat eelnevalt ära kuulama.
- 162 Seoses hageja mainitud asjaoluga, et nõukogu ei võimaldanud talle ära kuulamist, olgu märgitud, et ei kohaldatavad õigusnormid ega kaitseõiguste järgimise üldpõhimõte ei anna puudutatud isikule õigust sellisele ära kuulamisele (vt kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 120 ning seal viidatud kohtupraktika).

163 Järelikult tuleb neljas väide tagasi lükata osas, milles see toetab nõudeid tühistada teised vaidlustatud aktid.

Viies väide, et õigustamatult ja ebaproportsionaalselt on rikutud põhiõigusi, sealhulgas omandiõigust, eraelu puutumatus ja ettevõtlusvabadust

164 Hageja väidab, et tema nime kandmine ja jätmine kõnealustesse loeteludesse piirab põhjendamatult ja ebaproportsionaalselt tema põhiõigusi, mille hulka kuuluvad eelkõige omandiõigus, eraelu puutumatus ja ettevõtlusvabadus. Ta lisab, et nõukogu ei ole selgitanud, mismoodi võiks tema suhtes piiravate meetmete säilitamine avaldada survet Krimmi annekteerimise eest vastutavatele Venemaa otsustusõiguslikele isikutele.

165 Nõukogu ei nõustu hageja argumentidega.

166 Siinkohal tuleb meelde tuletada, et omandiõigus kuulub liidu õiguse üldpõhimõtete hulka ning see on sätestatud põhiõiguste harta artiklis 17. Õigust eraelu austamisele on tunnustatud põhiõiguste harta artiklis 7. Ettevõtlusvabadust on tunnustatud põhiõiguste harta artiklis 16.

167 Antud juhul on muu hulgas hageja suhtes kohaldatavad piiravad meetmed kaitsemeetmed, mis ei jäta puudutatud isikuid ilma nende omandiõigusest, õigusest eraelu asutamisele ega ettevõtlusvabadusest. Kõnealused meetmed toovad siiski vaieldamatult kaasa omandiõiguse kasutamise piirangu ning mõjutavad hageja eraelu ja ettevõtlusvabadust (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 12.3.2014, Al Assad vs. nõukogu, T-202/12, EU:T:2014:113, punkt 115 ja seal viidatud kohtupraktika).

168 Järjepideva kohtupraktika kohaselt ei kehti nende põhiõiguste suhtes liidu õiguses absoluutne kaitse, vaid neid tuleb arvesse võtta vastavalt sellele, mis ülesanne neil ühiskonnas on (kohtuotsus, 12.3.2014, Al Assad vs. nõukogu, T-202/12, EU:T:2014:113, punkt 113 ja seal viidatud kohtupraktika).

169 Seoses sellega olgu meenutatud, et põhiõiguste harta artikli 52 lõige 1 näeb esiteks ette, et „[põhiõiguste h]artaga tunnustatud õiguste ja vabaduste teostamist tohib piirata ainult seadusega ning arvestades nimetatud õiguste ja vabaduste olemust“ ja teiseks, et „[p]roportsionaalsuse põhimõtte kohaselt võib piiranguid seada üksnes juhul, kui need on vajalikud ning vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või kui on vaja kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi“.

170 Niisiis peab põhiõiguste teostamise piirang selleks, et olla kooskõlas liidu õigusega, vastama kolmele tingimusele (kohtuotsus, 27.2.2014, Ezz jt vs. nõukogu, T-256/11, EU:T:2014:93, punkt 197)

171 Esiteks peab piirang olema ette nähtud seadusega. Teisisõnu peab asjaomasel meetmel olema seaduslik alus (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 27.2.2014, Ezz jt vs. nõukogu, T-256/11, EU:T:2014:93, punkt 198 ja seal viidatud kohtupraktika).

172 Teiseks peab piirang vastama liidu poolt sellisena tunnustatud üldist huvi pakkuvale eesmärgile (kohtuotsus, 27.2.2014, Ezz jt vs. nõukogu, T-256/11, EU:T:2014:93, punkt 199).

173 Kolmandaks ei tohi piirang olla ülemäärane. Ühelt poolt peab piirang olema taotletava eesmärgi saavutamiseks vajalik ning sellega proportsionaalne. Teiselt poolt ei tohi riivata õiguse või vabaduse „põhiolemust“, st selle sisu (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 27.2.2014, Ezz jt vs. nõukogu, T-256/11, EU:T:2014:93, punkt 200 ja seal viidatud kohtupraktika).

174 Antud juhul on need kolm tingimust täidetud.

- 175 Esiteks, teiste vaidlustatud aktidega hageja suhtes kehtestatud piiravad meetmed on „ette nähtud seadusega“, sest need on kehtestatud aktides, mis on eelkõige üldkohaldatavad aktid ja millel on liidu õiguses selge õiguslik alus ning need on piisavalt põhjendatud selles osas, mis puudutab nii nende ulatust kui ka nende hagejale kohaldamist õigustavaid põhjusi (vt käesoleva otsuse punktid 103–110) (vt analoogia alusel kohtuotsus, 5.11.2014, *Mayaleh vs. nõukogu*, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 176 ning seal viidatud kohtupraktika). Teise väite analüüsimisel tehti pealegi kindlaks, et hoolimata teatud vigadest võimaldas see põhjendus järeldada, et nõukogu võis õigustatult jätta hageja nime kõnealustesse loeteludesse (vt käesoleva otsuse punktid 115–134).
- 176 Teiseks, kõnealuste piiravate meetmete eesmärk on avaldada survet Venemaa otsustusõiguslikele isikutele, et need lõpetaksid Ukrainat destabiliseeriva tegevuse ja poliitika. Tegemist on eesmärgiga, mis kuulub ELL artikli 21 lõikes 2 punktides b ja c sätestatud ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) eesmärkide hulka, nagu demokraatia, õigusriigi põhimõtete, inimõiguste ja rahvusvahelise õiguse põhimõtete tugevdamine ja toetamine ning rahu säilitamine, konfliktide ennetamine ja rahvusvahelise julgeoleku tugevdamine ning tsiviilelanikkonna kaitse.
- 177 Seoses sellega tuleb rõhutada, et ÜRO Peaassamblee võttis 27. märtsil 2014 vastu resolutsiooni 68/262 „Ukraina territoriaalne terviklikkus“, milles ta tuletas meelde, et ÜRO põhikirja artikli 2 kohaselt on kõik riigid kohustatud hoiduma rahvusvahelistes suhetes jõuga ähvardamisest või jõu tarvitamisest iga riigi territoriaalse puutumatusse või poliitilise sõltumatusse vastu ning lahendama rahvusvahelised tülid rahulike vahenditega. Peaassamblee väljendas heameelt jätkuvate jõupingutuste üle, mida on teinud eelkõige rahvusvahelised ja piirkondlikud organisatsioonid Ukraina olukorra leevendamiseks. Peaassamblee rõhutas selles resolutsioonis oma tugevat toetust Ukraina suveräänsusele, poliitilisele sõltumatussele, ühtsusele ja territoriaalsele terviklikkusele riigi rahvusvaheliselt tunnustatud piirides ning kutsus kõiki osalevaid pooli üles viivitamata otsima rahulike vahenditega lahendust olukorrale Ukrainas, ilmutama vaoshoitust ning hoiduma ühepoolsest tegevusest ja vaenu õhutamist, mis võiks pingeid suurendada, ning täiel määral osalema rahvusvahelistes vahendusprotsessides.
- 178 Kolmandaks, proportsionaalsuse põhimõttega seoses olgu meenutatud, et see on liidu õiguse üldpõhimõte, mis nõuab, et liidu institutsioonide aktid ei ületaks selle piire, mis on asjaomaste õigusnormidega taotletavate eesmärkide saavutamiseks sobiv ja vajalik. Juhul kui on võimalik valida mitme sobiva meetme vahel, tuleb rakendada kõige vähem piiravat meetet, ning tekitatud piirangud peavad olema vastavuses seatud eesmärkidega (vt kohtuotsus, 27.2.2014, *Ezz jt vs. nõukogu*, T-256/11, EU:T:2014:93, punkt 205 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 179 Kohtupraktikas on selle kohta täpsustatud, et seoses proportsionaalsuse põhimõtte kohtuliku kontrolliga on liidu seadusandjal ulatuslik kaalutusõigus valdkondades, mis eeldavad poliitilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid valikuid ning milles seadusandja peab andma keerulisi hinnanguid. Järelikult võib nendes valdkondades võetud meetet pidada ebaseaduslikuks ainult siis, kui see on pädeva institutsiooni taotletava eesmärgi saavutamiseks ilmselgelt sobimatu (vt kohtuotsus, 28.11.2013, *nõukogu vs. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft*, C-348/12 P, EU:C:2013:776, punkt 120 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 180 Pidades silmas piiravate meetmetega antud juhul taotletavate eesmärkide olulisust, ei ole nende hagejale kohaldamisest tulenevad negatiivsed tagajärjed ilmselgelt ebaproportsionaalsed (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsused, 14.10.2009, *Bank Melli Iran vs. nõukogu*, T-390/08, EU:T:2009:401, punkt 71, ja 12.3.2014, *Al Assad vs. nõukogu*, T-202/12, EU:T:2014:113, punkt 116).
- 181 See on nii seda enam, et teise väite analüüsimisel tehti kindlaks, et teiste vaidlustatud aktidega säilitati hageja suhtes piiravad meetmed põhjusel, et tema olukord võimaldas järeldada, et ta vastas esimese asjakohase kriteeriumi kohaldamise tingimustele, sest ta kuulus isikute ringi, kes on vastutavad poliitika ja tegevuse eest, mis kahjustab või ohustab Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust või stabiilsust või julgeolekut Ukrainas.

- 182 Mis puutub kõnealuste piiravate meetmete vajalikkusesse, siis tuleb tõdeda, et alternatiivsed või vähem piiravad meetmed, nagu eelneva loa kord või kohustus ülekantud rahaliste vahendite kasutamist tagantjärele põhjendada, ei võimalda sama tõhusalt saavutada taotletavaid eesmärke, milleks on surve avaldamine Ukraina olukorra eest vastutavatele Venemaa otsustusõiguslikele isikutele, arvestades eeskätt kehtestatud piirangutest kõrvalehoidmise võimalust (vt analoogia alusel kohtuotsus, 12.3.2014, Al Assad vs. nõukogu, T-202/12, EU:T:2014:113, punkt 117 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 183 Lisaks tuleb märkida, et otsuse 2014/145 artikli 2 lõigetes 3 ja 4 ning määruse nr 269/2014 artikli 4 lõikes 1, artikli 5 lõikes 1 ja artikli 6 lõikes 1 on ette nähtud võimalus esiteks lubada kasutada külmutatud rahalisi vahendeid põhivajaduste rahuldamiseks või teatud kohustuste täitmiseks ning teiseks anda eriluba, mille alusel on võimalik rahalised vahendid, muud finantsvarad või muud majandusressursid vabastada.
- 184 Peale selle võib liikmesriigi pädev asutus otsuse 2014/145 artikli 1 lõike 6 kohaselt lubada isikutel, kelle suhtes piiravaid meetmeid kohaldatakse, oma territooriumile siseneda eelkõige seoses kiireloomuliste humanitaarvajadustega.
- 185 Hageja nime esinemist kõnealustes loeteludes ei saa pidada ebaoproportsionaalseks ka mitte selle tõttu, et see võib väidetavalt olla piiramatu. Nimelt vaadatakse need loetelud teatavate ajavahemike tagant uuesti läbi, selleks et tagada, et isikud ja üksused, kes ei vasta enam loetelus esinemise tingimustele, sellest kustutataks (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 12.3.2014, Al Assad vs. nõukogu, T-202/12, EU:T:2014:113, punkt 120 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 186 Sellest järeldub, et kõnealustest piiravatest meetmetest tulenevad hageja põhivabaduste piirangud ei ole ebaoproportsionaalsed ega saa kaasa tuua teiste vaidlustatud aktide tühistamist.
- 187 Käesolev väide tuleb seega tagasi lükata.
- 188 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb 2014. aasta juulikuu aktid hagejat puudutavas osas tühistada ning jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata. Neil asjaoludel ei ole vaja nõukogu poolt teise võimalusena esitatud nõuete (vt käesoleva otsuse punkti 42 viimane taane) kohta otsust teha, sest puudub alus rakendusmääruse 2016/353 tühistamiseks hagejat puudutavas osas.

Kohtukulud

- 189 Kodukorra artikli 134 lõikes 3 on ette nähtud, et kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, jäävad kummagi poole kohtukulud tema enda kanda. Antud juhul tuleb rahuldada hageja nõuded 2014. aasta juulikuu aktide tühistamist puudutavas osas, kuid jätta rahuldamata teiste vaidlustatud aktide osas, mistõttu tuleb kummagi poole kohtukulud jätta tema enda kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (üheksas koda),

otsustab:

1. Tühistada Arkady Romanovich Rotenbergi puudutavas osas nõukogu 17. märtsi 2014. aasta otsus 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega, mida on muudetud nõukogu 30. juuli 2014. aasta otsusega 2014/508/ÜVJP, ning nõukogu 17. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega, mida on rakendatud nõukogu 30. juuli 2014. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 826/2014.

2. Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.

3. Jätta poolte kohtukulud nende endi kanda.

Berardis

Tomljenović

Spielmann

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 30. novembril 2016 Luxembourgis.

Allkirjad